

ב. קנו. המחשבה על דבר האחדות של המציאות בכלל, מביאה למחשבה של אחדות הנשמות באופן פשוט, ומיד היא משפיעה על ידי תולדתה זו את ההשפעה היותר טובה, את האידיאל של השלום והאהבה הכללית, שכל המידות הטובות האישיות והחברתיות צומחות ממנו. אחדות הנשמות מביאה לידי הכרה את הרעיון של מציאות עובדים רוחניים. מתעלים בעילוי פנימי, שלא את עבודתם האפשרית להיות מוחשת מוקיר העולם, כי אם את השפעתם על הזיקוק הנשמתי, והארת החיים כולם, על ידי הוייתם העצמית. ובהם האושר העליון נמצא בקביעות, וגורל הטוב של כל אנשי המעשה מגיע להם לפי אותה המידה שהם דבקים באנשי קודש הללו, שאור ד' חי ופועל בבהירות גדולה ומליאה מאד בנשמתם. מעולם ידענו רז זה, גודל תפקידם של תלמידי חכמים בעולם, של צדיקים וערכם. ידענו מהכתוב ומדברי חז"ל במקומות רבים. אמנם נשפל הדבר החי הזה מסיבות שונות, מפגמים שבאו באותם הראויים לבוא לידי מידה זו על ידי המתדמים אליהם, ומירידה כללית בעולם, מהתנוונות החיים על ידי הגלויות הרבות. באה החסידות המאוחרת, והשתדלה לתקן ענין זה, להחזיר את הערך החי של הצדיק ופעולתו הסגולית, שהוא רעיון מיסטי וחברתי ביחד, שעוד צריך הרבה לתשומת לב הצד החיובי והשלילי שבזה.

ג. לד. הנשמות הגדולות ספוגי האור, של החפץ העליון הטוב, ושל המחשבה, והשירה הרוממה, הם הנותנים לכל האנושיות כולה את צורתה הבהירה האידיאלית. ולא רק מפני שהחשבון החיצוני מראה ככה. כלומר שיש להאנושיות במה להתקשט, בזה שהיא מראה באצבע על בחירי בניה, אלא פשוט, שמצד התערובת התדירית של היות החיים ופעולתם. הנשמות פועלות זו על זו פעולות נשגבות, שהעתיד מחכה להופעת המדע, שיגלה בביור את ערכן ומהותן של הפעולות הנשגבות הללו, ויראה את הצנורות ההולכים מנשמה לנשמה בדרכי אצילתם. ונמצא שכל עדין וכל טוב שנמצא בעולם בכללו מושפע הוא מאוצר הטוב של החלק היותר טוב ומרומם קדוש ונעלה שבאנושיות. ממילא מובן שכל מה שיתאגד הצבור האנושי יותר אל אותם המקורות של החיים הרעננים והעדינים. משוקי טל החיים העליונים, בחירי העולם, ישרי לבב, הצדיקים והישרים, ככה יוסיפו אושר וגדולת חיים. הפגיונות של החיים בפנימיותם, המרירות המחפירה ומעליבה את האדם, מצד חולשתו המוסרית, המחשכת את עיניו, וגורמת לו להביט על כל העולם כולו במכט של יאוש מלא רוגז וקלון, כל אלה הם תוצאות הנתיקה, שמתנתק החלק הזבורי של האנושיות מהעידית שבו. וימים באים, שתשים הדימוקרטיה אל לבה, שאושר הכלל כולו תלוי בהדבקות הטהורה שיתדבק ההמון בכללו לאצילי הרוח, וע"פ מדה זו יתרחבו חוגי הזכיות של הראשונים, וחייהם יתמלאו ענין. מוכן הדבר, שאצילות הרוח אינה תלויה במצב מיוחד של הקנינים המוסכמים, אבל בכ"ז תלויה היא הרבה ככשרונות, ובבחירה היוצאת אל הפועל ע"י שימת לב לעיבודו של הצד המוסרי בפרט שכאדם, וצדו הרוחני בכלל, ביחד עם התאמתו הגדולה של היחיד אל הציבור הגדול. שהוא עצם מעצמיו, וקישורו החי עם הטבע הכללי, שהוא נשוא בחיקו. אבל כל אלה הנם רק בתור שלבים לסולם אשר ראשו מגיע השמימה, אשר עליו יעלו מלאכי אלהים, גדולי הנשמה, שהם נושאים במרחב אישיותם את נשמת כל היצורים, שיש להם עמם זיקוק של אחוה ואחדות, באיזה צד ואפן שהוא, וכפי המדה שהאחדות הזאת מתגדלת היא ומתבלטת ביותר, וקובעת את מרכזה כמעמקי החיים, בה מתעלה היא הנשמה הכללית והפרטית של ההמון כולו, החש את נחל עדניו, בתפארת גדוליו, שרי קדשו, ואשיות כבודו.

ג, עז. הנשמה הישראלית הגדולה מבקשת לה אוצרות רבים להניח בהם את המון העושר של הופעותיה, והם הם הלימודים הרבים והמעשים הגדולים והקדושים של תורה ומצות, מנהגי קודש ותפלה.

ג. שסז. המחשבות של הצדיקים, מרבי השלום בעולם, המדברים טוב על כל בריה הן מבשמות את הנשמות כולן, מפני שהן מתערבות בסגולתן עם כולן. והעירוב השכלי, הוא רק תוצאה מהעירוב הממשי. ואותו המתק והנועם, שיש בנשמותיהם המקודשות של הצדיקים, ישרי לבב, הדורשים טוב לעמם, ולכל היצור כולו, מתמזג עם כל המציאות כולה. והכל מתבסס ומתעלה, והקרוב קרוב אליהם מתבסס יותר מנועמם. וממילא מובן, שעיקר הביסוס מקבלים הם נשמותיהם של ישראל. אבל עיקר פעולה זו באה מקדושת ארץ-ישראל, המערבת בכחה את חיי הנשמות בסגולתה האחדותית, חיי נשמות אויר ארץ

ח.צח. אחדותה של אגודת ההויה, היא מצדקת את היחש של כל משפיע לחוג מושפעי. האחדות היא תכונת האמת שביש. המקרים המפרידים ועושים את כל יצור וכל עולם לתוכן נפרד עומד בפני עצמו, הם עבי חושך המעכבים את אור האמת מהבקיע בכל עזו. בסוד האחדות תמצא את הרוממות. בשביל חלק מרומם ומאושר שיש בכללות היש הכל הוא מאושר. הפירוד מהרתוקה האחדותית, הוא משבר ומחלה. הבריאות באה ע"י ההתעלות אל הרום, אל החלק המעולה שבכל מדריגת ההשתלמות, המתגלה ביצורים בכלל ובאדם לפרטיו בפרטיות, כשהיא זורמת מרום אל השפל מעלה עמה את השפל אל הרום, ומחזירתו למכוננו, אל המקום אשר שם היה אהלו בתחילה. כשמשיע המלומד המופע מאור כשרון חכמה, על רוח ההמון, ורגשו של האחרון מקבל הוא את פרי ההסתכלות של הראשון, הרי הוא עולה אל מעלתו היסודית, מתאחד הוא עם המרומם והנשגב, ומוצא הוא את עצמו מאושר, מתעלה ומתקדש בקודש והצלחת אמת.

א. תרמה. העולם מחכה הוא לההתגלות הנפלאה, איך שהאדם והעולם קשורים הם זה לזה, ולפתח על ידי גילוי זה את ההרגשה המאחדת את השנים הללו, על ידי ההופעה שתלך ותתפשט לבאר על ידה את גודל ההפעלה שהראשון פועל על האחרון והתוכן ילך הלך ואור, עד שההפרדה הדמיונית, שנקלטה כל כך ברוחנו מצד חושי הבשר הקצרים, בהיותם מנותקים מחושי החיים הרוחניים, תכלה כולה, ובמקומה תבא הקשבת האחדות השלמה, ורוח האדם ברצונו יתגלה בהוד גבורתו הרבה יותר ממה שהתגלה עד כה בפעולותיו הטכניות. והכל תלוי בתשובה, בשכלול הרצון, שאימוצו הוא אחד מתנאיו, ועדנו וקדושתו הוא עיקרו ומהותו, וקישורו עם הדעה היותר עליונה הוא אור חיים, ועומק הופעתו בתכנית האמונה, הבאה מתוך הכרה פנימית נשגבה מאד, הוא מקור אורו, שממנו יוצאות ההשערות הנשגבות, שעל ידן מתישב העולם הרוחני כולו, עם כל ודאותו הנפלאות, העומדות ממעל לכל הודאיות שבעולם, בגודל עז רעננותן, במעמקי הנשמה היחידית, השואבת את לשד חייה על ידי צירוף הקיבוציות הכללית, שהיא מקבלת את שפעה מיסוד ההויה כולה, שחכמת אלהים שופכת עליה תמיד את רוחה, בחזון ובפועל. צדיקים, חכמים, גבורים, נאים, עשירים ושליטים, לא יתפרדו עוד במהותם, כי אם כולם יחד ימציאו את התמצית העולה מהופעת כולם יחד, על כל הרכוש החיצוני והפנימי שבחיים, שעצם החיים מתהווה מהם ומתעשר ומתמזג על ידם. העז הנמצא בכח החיים העליונים, המגלה את כשרונו בתור נצוצות פזורים, בכל בעל כשרון ובכל פלוגה לאומית ומפלגתית, יגלה על ידי אור הרצון בכל כללותו, והכללות תופיע באורה השלם, שכל הפרטים ברוב עשרם הם כלולים בה בפועל, ובכל תנועת רוח קלה עולמות מלאים נוצרים ומתפתחים, מחוללים ומולידים ברב תעצומות.

אגרת שא : לכבוז הרב היקר דורש ד' בכל לב ונפש מו"ה צבי הירש ווייספיש שי', שלו' וברכה. מכתבו היקר הגיעני. ואשר בעצתי ישאל, ע"ד חיזוק של חיי הנפש לעבודת ד' בשמחה ובגבורה, קשה מאד לברר בדברים קצרים גם יסוד אחד מאדני העבודה הטהורה, ובל עיקר זירוזי לדידי ולדכוותי הוא רק לקבע זמנים הגונים על

חלק התורה הרוחני, בכל מקצעותיו, שלא יהי' מונח בקרן זוית ונתון רק לקריאה ארעית, וממילא יזרח אור הנשמה, ורוח שמחה וגבורה תפעם בלב הדורש את האמת בלא לב ולב. בכ"ז לא אמנע הטוב להציב כלל גדול אחד, אע"פ שגם הוא לא יובן בכל עמקו כ"א ע"י שינון ולימוד מרובה, מ"מ כבר יהי' בזה בית-יד לחפץ בחשק אהבת השם יתברך ואור תוה"ק. כי זה פשוט הוא' שגם הירוד שבאנשים אם יציעו לפניו שיכול הוא בכל עת לעשות חסד על כל העולם כולו, הכולל בתוכו כ"כ הויות עד אין תכלית, יתעורר בשמחה ובגבורה לעשות טוב, וכל העצלות והרפיון אינו בא כ"א מחוסר אמנה בגודל הטוב שעושים ממש עם כל היקום בעסק התורה, המצות, העבודה, וזכיכות המדות, אשר עבור זה האיר ד' את עינינו בדברי קדושי עליון בעלי קבלת האמת, אשר הרחיבו המשכיות להודיע את גודל יקרת העבודה ואיך מעלים על ידה את כללות ההויה וכל פרטיה.

אמנם צריך הדבר להתקרב אל הציור השכלי, כדי שיהי' הזירוז אמיץ והשמחה מבוססה. חה הציור בא ע"י ההבנה של האחדות הרוחנית, דהיינו להשכיל שאור הנשמה של כל יחיד הוא מקושר עם הנשמה הכללית של כל ההויה כולה, שממנה שואב כל היקום לכל פרטיו את אור השלמתו, ובידינו הוא להוסיף אור בנשמה שלנו ע"י התורה, החכמה, המצות, העבודה, והמדות הטובות, בכל עת ורגע, ובכל רגע שאנו מוסיפים אור בנשמתנו אם רק נשים דעתנו שלא על עצמנו בלבד אנחנו חשים כ"א על כל ההויה, כי "כל פעל ד' למענהו", מוסיפים אנו השלמה וחיים בכל. והצדיק מוסיף על ידינו אומץ בעבודתו, והרשע מתמתקת רשעתו באיזה מדה, והרהורי תשובה באים לו, ואפילו הבהמות והחיות מתבסמות לפי ערכן, ואפילו היצורים הנוטים להזיק ולהחריב מתעדינים ומזדככים, מזיו הקדושה הנוספת ע"י נשמה אחת השמה לב באמת על הכלל כולו, ואין צריך לומר גודל האור שמתוסף בצחצחות העליונות בנשמות, ובכל המדרגות של העולמות הרוחניים, שאין קץ ליפים והוד קדושתם וחמדתם.

וזה נכון והגון לכל איש ביחוד מזרע עם קדוש, וביותר היושב על אדמת קודש' ובפרט מי שזכו להסתופף בצלצח של עיר ד', שכל ההויה החמרית והרוחנית קשורה בה כקשר הענפים בגזע ושורש. מובטח אני, שכל מה שזה היסוד יבורר יותר ויהי' נקנה ביותר בינה ודעת ובהדר אמונה שלמה, שהיא מתוספת כל מה שהאדם שוקד יותר על דלתי תורה לשמה בכלל, וביותר על דלתי התורה הרוחנית, דהיינו הספרים העוסקים באור דעת ד', בין ע"פ שכל האנושי בין ע"פ סוד ד' ליראיו, ורזי תורה, שכפי אותה המדה יתגבר בקרב הלב התבשמה אור השמחה והגבורה לאהבת ד' וחשק המצות וקדושת תוה"ק.

אמנם לצרף לידיעה זו צריך, שגמר ההשלמה של הוספת האור השלם בכללות ההויה יהי' דוקא ע"י גדולתם של ישראל ורוממות קרנם על אדמת ד' על-כן תהי' ממילא אור צפית ישועה קשורה תמיד בחיי הנשמה. וכשיתפרץ מן הלב הזרם בדיבורים הקדושים הנועדים לזה' בשעות המוכשרות, ובכל עת הכושר, יראה ויגלה אור נעים וחדש, אשר ימתיק את כל הדינים, ואז יוכל האדם בעת רצון להתפלל בהרחבה על כל משאלות לבבו, הרוחניים בדרך עיקר והחמריים בדרך טפל וארעי, וד' ית"ש לא ימנע טוב להולכים בתמים. - אמנם צריך להזהר מאד בבריאות הגוף והנפש ע"פ הטבע, ולהתרחק מאד מכל מחשבות של פחדנות ושל עצבנות, כ"א להמשיך על עצמו תמיד עז ושמחה, כי "עז וחדוה במקומו". והשי"ת יפתח לכת"ר ולכל דורשי ד' השרידים פתחי חן ורצון נחת וחדות אמת בברכה שלמה, כנה"י ונפש ידידו מצפה אשרו ואורו כל אוהבי ד' ומקדשי שמו על עמו ונחלתו' הק' אברהם יצחק ה"ק.

אורות ישראל ו, ח. קטנות האמונה וריחוקו של אדם מן הקדושה העליונה בא מתוך שאין בידו לרומם את ערך עצמו, עד שיקבע בלבו הרעיון הגדול איך שגדולה אלהית ראויה לו. הגדולה העליונה, המסערת את כל רעיון

מוגבל, אשר להמחשבה האלהית, היא באיומה הנורא מגרשת את רוח האדם מגבולה, כל זמן שלא ירומם וינשא, במחשבות של קודש ובארחות חיים של טוהר, לחוש בעצמו את התאמתו אל גדולה זו. וביחוד הדבר נוגע לישראל. קרבת האלהים הלאומית צריכה אמונה גדולה של גאות לאומית במדה רוממה כ"כ, עד שיקבע בלב הרעיון העליון, שההתגלות האלהית ראויה לה. אמנם גאות קודש זו, כשם שהיא עדויה בגאון כך היא שבוצה בענוה גדולה, והענוה האלהית, הבאה מתוך הגדולה, ומתחברת עמה, היא מופיעה על האופי הנשמתי של כנסת ישראל, ואמונתה בקרבתה אל אל עולם קונה שמים וארץ, אשר אין חקר לגדולתו, משתרשת בתוך מעמקי נשמתה, והיא מתקדשת, מתעלה, משתחררת, ומתכינה עצמה לגאולה שלמה